

СИЛАБУС
навчальної дисципліни

**ІСТОРІЯ РОСІЇ НОВОГО І
НОВІТНЬОГО ЧАСУ**

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ»
ІМЕНІ Т.Г. ШЕВЧЕНКА

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ ТА
СОЦІОГУМАНІТАРНИХ
ДИСЦИПЛІН ІМЕНІ
О.М. ЛАЗАРЕВСЬКОГО

КАФЕДРА
ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ ТА
МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Освітній ступінь	бакалавр
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	014. Середня освіта (історія)
Освітньо-професійна програма	Середня освіта (історія)
Кількість кредитів	3
Рік підготовки, семестр	3 рік, II семестр
Компонент освітньо-професійної програми	Додаткові навчальні дисципліни, які вивчаються понад обсяги, визначені навчальним планом згідно з розкладом
Дні занять	українська
Мова викладання	понеділок 13.00 (304 кабінет, з можливістю дистанційної роботи на платформах ZOOM та Google-class).
Консультації	доктор історичних наук, професор Ячменіхін Костянтин Михайлович
Викладач	Е-mail: Kostas48@ukr.net
Контакти	

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Навчальний курс «Історія Росії нового та новітнього часу» розрахований на студентів закладів вищої освіти історичних спеціальностей з урахуванням наявності у них базового рівня знань (середньої освіти), які навчаються за освітньо-професійними програмами підготовки бакалавра. Він побудований відповідно до вимог Європейської Кредитно-Трансферної системи (ECTS).

Курс «Історія Росії нового та новітнього часу» для студентів III курсу розрахований на II-й семестр, передбачає 22 лекційних, 14 практичних години, а також 69 годин самостійної роботи. Зміст курсу поділяється на три змістові модулі.

Метою викладання навчальної дисципліни «Історія Росії Нового часу» є:

- ✓ Ознайомлення з основними завданнями, джерелами та літературою курсу «Історія Росії нового часу»;
- ✓ Закріплення та поглиблення здобутих у середніх навчальних закладах знань про історичний розвиток територій, які входять до складу сучасної Російської Федерації;
- ✓ Оволодіння практичними навичками роботи з історичними джерелами і науковою літературою;

- ✓ Пробудження, розвиток і поглиблення інтересу до історії сусідніх народів; виховання любові та поваги до творів російської літератури, традицій історичного минулого;
- ✓ Формування умінь критично аналізувати отриману з різних джерел інформацію, самостійно трактувати її, застосовувати набуті знання з історії для орієнтації в громадсько-політичному житті та оцінки суспільних явищ і подій.

ФОРМУВАННЯ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ І РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі певної професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів.

Загальні компетентності:

- **ЗК1. Компетентність у галузі науки** – свідоме використання студентами пізнавальних здібностей для набуття, застосування, управління знаннями.
- **ЗК2. Мовна і комунікативна компетентність** – використання мови як засобу для усної та письмової комунікації, обміну знаннями, ідеями, емоціями, наполегливість, уміння відповідати за себе, приймати відповідальні рішення, відстоювати власну точку зору, уміння співпрацювати.
- **ЗК3. ІКТ компетентність** – впевнене і критичне використання технологій інформаційного суспільства для роботи та спілкування, сукупність знань, умінь і навичок виконання різних видів інформаційної діяльності і ціннісне ставлення до цієї діяльності.
- **ЗК4. Соціальна компетентність** – здатність обмінюватися інформацією, спілкуватися, встановлювати і підтримувати соціальні зв'язки, здатність до співпраці, розв'язання проблем, взаєморозуміння.
- **ЗК5. Особистісна компетентність** – це інтегративне утворення, що включає систему цінностей, пов'язаних із саморозвитком та самовдосконаленням у професійній діяльності, обізнаність у власних сильних і слабких сторонах, здатність до самоаналізу, ідентифікації і розвитку індивідуальних позитивних якостей.
- **ЗК7. Практична компетентність** – здатність застосовувати на практиці знання та дослідницькі вміння, готовність до прийняття самостійних рішень, відповідальність за результати діяльності.

Фахові компетентності:

- **ФК1. Історична** – знання змісту та методології фундаментальних і спеціальних історичних дисциплін.
- **ФК2. Хронологічна** – здатність орієнтуватися в історичному часі, застосовувати періодизацію як способу пізнання історичного процесу.
- **ФК3. Просторова** – здатність студентів орієнтуватися в історичному просторі.
- **ФК4. Інформаційно-мовленнєва** – ефективно й грамотно працювати з різними джерелами історичної інформації та будувати усні та письмові висловлення щодо історичних фактів, історичних постатей та історичної теорії.
- **ФК5. Логічна** – здатність визначати та застосовувати теоретичні поняття, положення, концепції для аналізу й пояснення історичних фактів, явищ, процесів.
- **ФК6. Дослідницька** – здатність використовувати науковий інструментарій для теоретичних та експериментальних досліджень у навчальній, практичній і професійній діяльності.
- **ФК7. Інформаційна** – працювати з різними джерелами інформації, аналізувати, синтезувати, узагальнювати та використовувати її для навчання.
- **ФК8. Практична** – готовність до самостійної роботи та самовдосконалення, здатність застосовувати накопичені теоретичні знання на практиці, готовність до організації краєзнавчих студій у професійній діяльності.

- **ФК9. Аксиологічна компетенція** – здатність студентів формулювати оцінки та версії історичного руху й розвитку.
- **ФК10. Науково-методична компетентність** – здатність до застосування системи педагогічних, психологічних, предметних знань та професійно-методичних умінь, які базуються на знаннях дидактики.

Результати навчання

Студент виявляє знання і розуміння

- **ПРН1.** Змісту фундаментальних і спеціальних історичних дисциплін.
- **ПРН2.** Основних історичних процесів і подій давньої, середньовічної, ранньомодерної, нової, новітньої історії України та всесвітньої історії у їх порівнянні та взаємозв'язку.
- **ПРН3.** Комплексу наскрізних, загальних та окремих понять предметів освітньої галузі. Предмету та методології історії, інших суспільних та гуманітарних дисциплін.
- **ПРН4.** Історичної періодизації, як способу пізнання історичного процесу.
- **ПРН5.** Історіографії для аналізу сучасних наукових дискусій з проблем вітчизняної і всесвітньої історії та визначення напрямів перспективних досліджень з інших галузей наукового пізнання.
- **ПРН7.** Об'єктивних закономірностей, які відносяться до процесів накопичення та збереження соціальної інформації.
- **ПРН9.** Методологічних принципів аналізу культурних явищ у світовому цивілізаційному просторі.

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Тема	Лекції	Семінарські та практичні заняття	Самостійна робота	
			Підготовка до семінарських занять	Самостійне опрацювання програмних питань
Змістовий модуль I. Російська імперія у XVIII ст.				
Росія за доби правління Петра I	2	2	4	2
Російська імперія в епоху дворцових переворотів	1	1	2	2
Росія У другій половині XVIII ст.	1	1	2	4
Російська культура другої половини XVIII ст.	–	–	–	4
Змістовий модуль II. Російська імперія у першій половині XIX ст.				
Російська імперія у першій чверті XIX ст.	2	2	2	2
Російська імперія у другій чверті XIX ст.	2	1	2	2
Російська культура у першій половині XIX ст.	–	–	2	2
Змістовий модуль III. Російська імперія у другій половині XIX ст. – на початку XX ст.				
Доба великих реформ	2	2	4	2
Російська імперія у 80–90-ті рр. XIX ст.	2	2	3	2
Соціально-економічний розвиток Росії на початку XX ст.	2	1	3	2
Буржуазно-демократична революція 1905–1907 рр.	2	–	2	2

Росія між двома революціями	2	2	2	2
Російська культура другої половини XIX – початку XX ст.	–	-	4	2
Загальна кількість	20	14	70	

Тематика практичних занять.

Заняття 1.

Росія за доби правління Петра I (2 год.)

План

1. Передумови реформ.
2. Реформи Петра I та їх наслідки:
 - а) реформи в галузі економіки;
 - б) реформи у військовій сфері;
 - в) реформи державного устрою та соціальні реформи;
 - г) реформи в сфері культури, науки та освіти.
3. Значення реформ для розвитку Росії.

Заняття 2.

Соціально-економічний та культурний розвиток Російської імперії за доби «двірцевих переворотів» та «просвітницького абсолютизму» (1725–1801 рр.) (2 год.)

План

1. Соціально-економічний розвиток Російської імперії за наступників Петра I в. I п. XVIII ст.
2. Соціально-економічний розвиток Росії за Катерини II та Павла I.
3. Культура Росії в II п. XVIII ст.

Заняття 3.

Росія у першій половині XIX ст. (2 год.)

План

1. Соціально-економічний розвиток Російської імперії в I п. XIX ст.
2. Ідейно-політичні течії в Росії у першій половині XIX ст.: декабризм, слов'янофільство та західництво, «російський соціалізм».

Заняття 4 – 5.

Пореформена Росія (60 – 90-ті рр. XIX ст.) (4 год.)

План

1. Передумови проведення ліберальних реформ Олександра II.
2. Реформи Олександра II та їх значення:
 - а) селянська реформа;
 - б) земська реформа;
 - в) міська реформа;
 - г) судова реформа;
 - д) військова реформа;
3. Особливості соціально-економічного розвитку імперії у пореформений період.

Заняття 6.

Росія в кінці XIX – на початку XX ст. (2 год.)

План

1. Соціально-економічний розвиток Росії на межі XIX – XX ст.

- а) промисловість;
 - б) сільське господарство
2. Столипінська аграрна реформа.
 3. Політичні партії Російської імперії кінця XIX – початку XX ст.

Заняття 7

Культурне та духовне життя Росії у XVIII – на поч. XX ст.(2 год.)

План

1. Російська культура I п. XIX ст.
 - а) розвиток освіти та науки;
 - б) література;
 - в) архітектура та образотворче мистецтво.
2. Російська культура II п. XIX – поч. XX ст.
 - а) розвиток освіти та науки;
 - б) література;
 - в) архітектура та образотворче мистецтво;
 - г) театр та музика.
3. Російська православна церква за доби імперії.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Андреев А.Р. История власти в России. Великие князья, цари, императоры, их двор, политическая иерархия IX – XX вв. / А.Р. Андреев – М., 2003. – 400 с.
2. Безвременье и временщики: воспоминания об «эпохе дворцовых переворотов» /1720-е-1760-е гг./ сост. Е.Анисимов. – Л.: Худ. литература, 1991.
3. Бобылев В. С. Внешняя политика России эпохи Петра I / В. С. Бобылев. – М.: Изд-во УДН, 1990. – 168 с.
4. Богданов А. П. Россия при царевне Софье и Петре I: записки русских людей / А.П. Богданова. – М., 1990. – 448 с.
5. Борзаковский П. К. Императрица Екатерина Вторая Великая / П. К. Борзаковский. – М. : Панорама, 1991. – 48 с.
6. Буганов В.И. Петр Великий и его время / В.И. Буганов. – М., 1989. – 192 с.
7. Государственные деятели России глазами современников. – СПб., 1993. – 467 с.
8. Дворниченко А. Ю. История России: учеб. / А. Ю. Дворниченко, Ю. В. Тот, М. В. Ходяков. — изд. 2-е, перераб. и доп. – М., 2011. – 480с.
9. Зайончковский П. А. Отмена крепостного права в России / П. А. Зайончковский. — М. : Изд-во Моск.ун-та, 1968. – 368с.
10. Зуев М. Н. История России : учеб. пособ. по дисцип. «Отечественная история» для студ. ВУЗ неистор. спец. / М. Н. Зуев. – 2-е изд., перераб. и доп. – М., 2011. – 655с.
11. Зырянов П.Н. Пётр Столыпин. Политический портрет / П.Н. Зырянов. – М., 1992. – 159 с.
12. История России XIX – начала XX в. : учеб. / ред. В.А. Федоров. – 4-е изд., перераб. и доп. – М., 2011. – 536с.
13. История России с древнейших времен до наших дней : учеб. / ред. А.В. Сидоров. - М., 2011. – 464с.
14. История России с древнейших времен до наших дней : учеб. для студ. неист. спец. / ред. Н.Д. Козлов. – М., 2010. – 704с.
15. История России с древнейших времен до наших дней : Учебник / А.С. Орлов, В.А. Георгиев, Н.Г. Георгиева, Т.А. Сивохина. – М., 1999. – 544 с.
16. История России с древнейших времен до наших дней: учеб. Т. 2 / ред. А.Н. Сахаров. — М., 2010. — 720с.
17. Кириллов В. В. История России: учеб. пособ. для студ. ВУЗов, обуч. по неист. спец. / В. В. Кириллов. - 4-е изд., перераб. и доп. - М., 2011. – 661 с.
18. Ключевский В.О. Курс русской истории: Сочинения: В 9 т. – М., 1987.

19. Ковалевский Н. Ф. История государства Российского: Жизнеописания знаменитых военных деятелей XVIII – начало XX в. / Н. Ф. Ковалевский. – М.: Кн.палата, 1997. – 416 с.
20. Костомаров Н. И. Русская история в жизнеописаниях ее главнейших деятелей. В 3 кн. Кн. 3 / Н. И. Костомаров. – М., 2004. – 671 с.
21. Лубченков Ю. Н. Самые знаменитые полководцы России/ Ю.Н. Лубченков. – М.: Вече, 2002. – 640 с.
22. Миронов Б. Н. Внутренний рынок России во второй половине XVIII – первой половине XIX в. / Б. Н. Миронов. – Л.: Наука, 1981. – 259 с.
23. Миронов Б. Н. Социальная история России периода империи (XVIII – начало XX в.) : Генезис личности, демократической семьи, гражданского общества и правового государства. Т.2 / Б. Н. Миронов. – 2-е изд., испр. – С.Пб, 2000. – 567с.
24. Миронов Б. Н. Социальная история России периода империи (XVIII – начало XX в.): Генезис личности, демократической семьи, гражданского общества и правового государства. Т.1 / Б. Н. Миронов. – 2-е изд., испр. – С.Пб, 2000. – 548с.
25. Молчанов Н.Н. Дипломатия Петра Великого / Н.Н. Молчанов. – М., 1990. – 448 с.
26. Мунчаев Ш. М. История России: учеб. для студ. ВНЗ / Ш. М. Мунчаев, В. М. Устинов. – 2-е изд., перераб.и доп. – М., 2011. – 752с.
27. Павленко Н.И. Петр Великий / Н.И. Павленко. – М., 1990. – 592 с. Подвижники России: [ист. очерки] / А. Н. Сахаров [и др.]. – 2-е изд. – М., 2002. – 493 с.
28. Петр Великий: pro et contra: Личность и деяния Петра I в оценке русских мыслителей и исследователей : Антология. – СПб : Изд-во Русского Христианского гуманитарного ин-та, 2001. – 760 с.
29. Платонов С. Ф. Полный курс лекций по русской истории / С. Ф. Платонов. –М., 2002. – 576 с.
30. Российские самодержцы. 1801 – 1917. – М., 1993. – 400 с.
31. Русские цари. 1547-1917 / Под ред. Х.И.Торке. – Ростов-на-Дону-М. : Феникс, Зевс, 1997. – 576 с.
32. Семенова Л. Н. Очерки истории быта и культурной жизни России: Первая половина XVIII в. / Л. Н. Семенова; Под ред. Н.А.Казаковой. – Л.: Наука. Ленингр. отд-ние, 1982. – 279 с.
33. Соловьев С. М. Об истории новой России / С.М. Соловьев. – М., 1993. – 559 с.
34. Сурмина И. О. Самые знаменитые династии России / И. О. Сурмина, Ю. В. Усова. – М.: Вече, 2002. – 480с.
35. Тартаковский А. Г. Русская мемуаристика XVIII- первой половины XIX в.: От рукописи к книге / А. Г. Тартаковский. – М.: Наука, 1991. – 288 с.
36. Троицкий, С. М. Россия в XVIII веке: Сб. статей и публ. / С.М. Троицкий. – М.: Наука, 1982. – 254 с.
37. Труайя А. Екатерина Великая / А. Труайя ; Пер с франц. – М.:Эксмо, 2004. – 480 с.
38. Федосюк Ю. А. Что непонятно у классиков, или энциклопедия русского быта XIX века / Ю. А. Федосюк. – М.: Флинта; Наука, 2000. – 264 с.
39. Шефов Н. А. Самые знаменитые войны и битвы России. / Н. А. Шефов. – М.: Вече, 2002. – 480 с.
40. Станіславський В. Російсько-турецькі суперечності щодо чорноморського торговельного сполучення (на прикладі подорожі купців на чолі з І.Кадмінім у 1702–1703 рр.). // УІЖ. – 2019. – 2. – С. 114
41. Гула Р., Передерій І. "Польське питання " в оцінках представників консервативної та ліберальної думки Російської імперії (друга половина XIX – початок XX ст.). - // УІЖ. - 2019. - 6. - С. 69.
42. Добржанський С. Реформування системи управління міст Російської імперії в науково-публіцистичному дискурсі кінця XIX – початку XX ст. - // УІЖ. - 2019. – № 6. – С. 155.
43. Миронов Б.Н. Российская модернизация и революция. – СПб.: Дмитрий Буланин, 2019. – 528 с.
44. Грузинов А.С. Экономический коллапс в 1917 г.: последствия длительной войны или результат революции // Экономическая история. Ежегодник. 2016/17. – М.: ИРИ РАН, 2017. – С. 201–240
45. Бородкин Л.И. Уровень жизни населения городов России в годы Первой мировой войны: обвал 1917 г. // Память о прошлом – 2017. Материалы и доклады VI историко-архивного

форума, посвященого 100-лєтїю революцїї 1917 г. в Росїї. Самара: ОО «Научно-технїческий центр», 2017. С. 23–30.

46. Андрей Келлер. Ремесло Санкт-Петербурга XVIII – начала XX века (административно-законодательный и социально-экономический аспекты). - СПб., 2020.
47. Барыкина И. Е. Государственное управление России второй половины XIX века (особые формы и специальные институты). — СПб.: Нестор-История, 2018. — 368 с.

15. Інформаційні ресурси

Історичні сайти

1. «Всемирная история»: <http://historic.ru/>
2. «Всемирная история»: <http://www.world-history.ru/>
3. «Всемирная энциклопедия искусства»: <http://artprojekt.ru/>
4. «Новый Геродот» – общеисторический форум: <http://ww.gerodot.ru/>
5. «Хронос: всемирная история в интернете»: <http://www.hrono.ru>
6. «Энциклопедия искусств»: <http://artyx.ru>

Електронні бібліотеки

1. «Библиотека Гумер – гуманитарные науки»: <http://www.gumer.info/>
2. «Библиотека электронных ресурсов исторического факультета МГУ им. М.В. Ломоносова» – сайт історичного факультету Московського державного університету, розділ електронної бібліотеки історичної літератури та першоджерел: <http://www.hist.msu.ru/ER/index.html>
3. «Публичная библиотека. Портал создателей электронных книг, авторов произведений и переводов»: <http://publ.lib.ru/publib.html>
4. «Российский мемуарий»: http://elcocheingles.com/Memories/memo_list.htm
5. Бібліотека порталу «Миф.Ру»: <http://mith.ru/alb/lib/lib.htm>
6. Бібліотека сайту «Всемирная история»: <http://historic.ru/books/index.shtml>
7. Електронна бібліотека і колекція посилань на повні тексти історичних документів та книг (керується Санкт-Петербурзьким державним університетом): <http://janaberestova.narod.ru/resources.html>

ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Передреквізити курсу

Для освоєння змісту навчального курсу необхідно засвоїти навчальний матеріал з історії східних слов'ян, а також історію Росії доби середньовіччя та раннього нового часу.

Постреквізити курсу

Після вивчення дисципліни силабусу отримані студентом знання, вміння та навички будуть необхідні для засвоєння навчального матеріалу з курсу «Історія міжнародних відносин», «Історія держави і права» та інших навчальних курсів.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Пропущені з поважної причини заняття дозволяється відпрацьовувати впродовж **двох тижнів** після завершення дії поважної причини і при наявності документа-підстави (довідки, розпорядження про індивідуальний графік відвідування тощо).

Політика щодо академічної доброчесності. Студенти керуються нормами «Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти в національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка» (Наказ Ректора № 383 від 27.12.2019 р. зі змінами і доповненнями від 23.12.2020 (<https://drive.google.com/file/d/1YOj2QK3xW-03evO8Tkg1o3ZKUAbBL-VH/view>)). У процесі навчання забороняються плагіат, фабрикація та фальсифікація результатів, списування, хабарництво.

Політика щодо викладання. Викладання навчальної дисципліни відбувається на засадах студентоцентризму, антропоцентризму, гуманізму, поваги до соціокультурного плюралізму.

Розподіл балів

АУДИТОРНА РОБОТА			САМОСТІЙНА РОБОТА	РАЗОМ
Семінарські заняття		Лекційна частина		
ЗМ1	ЗМ2	ЗМ3	14 балів	100 балів
14	14	21		
49 балів				